

## Utbildningsinspektion i Harbo skola

### UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

### Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

### Beskrivning av skolan/rektorsområdet

| Harbo skola   | Antal barn/elever |
|---------------|-------------------|
| Grundskola    | 122               |
| Förskoleklass | 22                |

Utbildningen vid skolan omfattar förskoleklass och årskurserna 1–6.

Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i två arbetslag, nämligen F-klass – årskurserna 1–3 och årskurserna 4–6.

Flertalet elever har lång skolväg och är beroende av skolskjuts.

Skolans huvudbyggnad är från 1950-talet, en enplans tillbyggnad från 1960 och en separat byggnad från 1990-talet. Skolan ligger relativt centralt i Harbo tätort – drygt 30 km nordost om Heby - i en lugn miljö i närheten av kyrkan

### Genomförandet av inspektionen i Harbo skola

Skolverket sände den 24 november 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Harbo skola har bestått av undervisningsrådet Tomas Johansson och experten Hans-Olof Hanselid. Besök i Harbo skola genomfördes den 19 februari 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

### Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Harbo skola, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Harbo skola genomfördes formella intervjuer med, rektor, biträdande rektor, personal och elever samt föräldrar. Lektionsbesök gjordes i samtliga årskurser och i förskoleklassen.

## Bedömning

### 1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

I Harbo skola är normer och värden ett prioriterat område i verksamheten enligt skolans kvalitetsredovisning för 2002/03. På olika sätt arbetar eleverna med ”dygdeord” och begrepp med anknytning till läroplanens värdegrund. Resultatet av detta arbete är en skolmiljö som kännetecknas av trivsel, medvetna elever och få inslag av mobbning. De lär sig att lyssna på varandra och vågar ta upp problem. Enligt föräldrarna förekommer inte mobbning i Harbo skola.

En sammanställning av en årlig mobbningsenkät med bl.a. sociogram för förskoleklassen och klasserna i årskurserna 1 - 6 från höstterminen 2003 visar att i stort sett alla elever trivs i skolan och känner sig trygga. När det gäller de yngsta eleverna har personalen god kunskap om det sociala samspelet och är observanta på vad som händer. I övriga årskurser är det enstaka elever som känner sig ensamma och saknar en kamrat. Vid enkätillfället förelåg ett fall av elevkonflikt som mobbningsteam och elevvårdspersonal var inkopplade på. I en av klasserna var förhållandet spänt mellan en mindre pojkgrupp och flickorna i klassen. Resultatet av enkäten bekräftades av såväl elever som lärare vid intervjuer och vid besök i klasserna.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att skolans arbete med värdegrunden har resulterat i att eleverna trivs i skolan och känner sig trygga.

### 2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

I Harbo skolas kvalitetsredovisning för läsåret 2002/03 ingår bl.a. målet att eleverna i årskurs 5 skall klara de nationella proven.

I kommunens samlade kvalitetsredovisning för 2002 avseende barnomsorg och skola framgår att för kommunen som helhet har var fjärde elev sådana brister i

ämnena svenska, engelska och matematik att de inte uppnår målen i de nationella proven i årskurs 5. För Harbo skola visar statistiken från år 2002 att resultatet i matematik är betydligt bättre än genomsnittet (9 procent resp. 24 procent), att det i ämnet svenska är ungefär detsamma som i kommunen som helhet (26 procent resp. 24 procent) och att resultatet i engelska är det lägsta i kommunen (39 procent resp. 34 procent).

Skolans senaste kvalitetsredovisning visar en positiv utveckling vad gäller resultatet från de nationella proven för år 2003. Särskilt i engelska har en förbättring skett från föregående år – från 39 procent till 5 procent vad gäller inte godkända elever. Även i svenska är resultatet bättre – från 26 procent till 18 procent – medan en försämring skett i matematik – från 9 procent till 14 procent. Enligt biträdande rektor beror den i stort sett positiva utvecklingen på en förbättrad lärarsituation med bl.a. specialpedagogisk kompetens. Med undantag av svenska är resultatet i Harbo skola bättre än genomsnittet i kommunen. Det föreligger vissa skillnader i redovisade resultat mellan pojkar och flickor men de är inte anmärkningsvärda.

**Sammanfattningsvis** är bedömningen vad gäller kunskapsnivån i Harbo skola att den - mätt i nationella termer i årskurs 5 – förbättrats under det senaste läsåret och ligger väl i nivå med resultatet för kommunen som helhet. Detta innebär att skolans målmedvetna insatser för att förbättra kunskapsnivån i grundskolans tre basämnen har gett resultat.

### 3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

”Gemensamt skapar vi den miljö vi arbetar i. Därför måste var och en i skolan, i samarbete med hemmen bidra till att vi alla känner samhörighet, trygghet, respekt, empati och självförtroende.” Detta är inledningen i Harbo skolas handlingsplan och policy för arbetsmiljön. Vidare slås fast att ”nolltolerans” gäller vad avser kränkningar och att alla skall gå till skolan med glädje. I planen anges ett antal delmål och metoder för samarbetet med hemmen, för begreppet ”nolltolerans” samt för begreppen empati och respekt. Det finns gemensamma trivselregler i skolan. Den senaste versionen är daterad mars 2003 och bekräftad av elevråd, föräldraråd och skolans personal. Även här tas ”nolltoleransen” upp och det förebyggande arbetet mot mobbning.

Enligt biträdande rektor och lärare prioriteras värdegrundsarbetet. Inom ramen för skolans kompetensutveckling har värdegrunden och arbetsmiljön varit teman vid föreläsningar och på studiedagar under de senaste åren. S.k. dygdeord (t.ex. vänskap, sorg, uthållighet) behandlas och diskuteras i alla klasser under en bestämd tidsperiod – särskilt i början av höstterminen. Vidare genomförs s.k.

öppna samtal i slutet av veckan, då eleverna själva får ta upp frågor och händelser som inträffat. Alla får säga sin mening och det är väsentligt att alla lyssnar på och respekterar den som har ordet.

Harbo skolas "handlingsplan mot mobbning" är från höstterminen 2003. Det förebyggande arbetet är organiserat med bl.a. mobbningsteam, rastvärdar och kamratstödjare i årskurserna 4-6. Handlingsplanen mot kränkande behandling saknar dock elev - vuxenperspektivet. I skolans Plan för specialpedagogiska insatser tas även arbetet mot mobbning upp. Varje år i oktober månad görs en enkät om mobbning. Enligt personalen fungera systemet med kamratstödjare väl i årskurserna 4-6.

Elevinflytandet har varit ett prioriterat område i kommunens olika styrdokument för skolan och är det också i Harbo skolas egen lokala arbetsplan samt i kommunens utvärderings- och uppföljningsplan från Barn- och utbildningsstyrelsen (2004-02-17). Elevinflytandet kommer bl.a. till uttryck i de s.k öppna samtal som lärarna har med eleverna i mindre grupper i slutet av veckan. Elevers planering av sitt lärande och utvärderingen därav tas upp i dessa samtal. Inom ramen för skolans kompetensutveckling har elevernas inflytande i skolarbetet behandlats och diskuterats under det senaste året med utgångspunkt i bl.a. Skolverkets material BRUK. Varje arbetslag har gjort en bedömning och bearbetat materialet i BRUK när det gäller "Elevernas ansvar och inflytande". Man följer en aktivitetsplan för arbetet med BRUK och kontinuerligt görs utvärderingar. Enligt biträdande rektor diskuterar arbetslagen varannan måndag utvecklingen av arbetet med elevers inflytande. Resultatet av detta arbete, som enligt alla intervjuades mening är positivt, utgör underlag vid utvecklingssamtalen, bl.a. på vilket sätt föräldrarna kan bli delaktiga i eleverna ansvar för sitt lärande.

Det formella elevinflytandet kanaliseras genom skolans elevråd, där elever är ordförande och sekreterare. Ett återkommande ärende har varit frågan om att få tillgång till ett uppehållsrum för eleverna.

Samverkan med föräldrarna sker genom skolans föräldraråd. Information om undervisning m.m. förmedlas genom veckobrev.

**Sammanfattningsvis** pågår i Harbo skola ett mycket bra, långsiktigt och systematiskt arbete vad gäller såväl skolans arbetsmiljö som elevers inflytande och delaktighet i skolarbetet. För att uppnå kommunens och skolans mål på båda dessa områden har särskilda satsningar gjorts inom ramen för den kollektiva kompetensutvecklingen. Handlingsprogrammet mot kränkande behandling bör kompletteras och breddas mot alla inslag av kränkande behandling och även innehålla ett elev- vuxenperspektiv.

#### 4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

I vissa klasser i Harbo skola är undervisningen i hög grad lärarstyrd med läroboken som det viktigaste hjälpmedlet för lärandet. I andra klasser har eleverna ett stort inflytande på innehåll, arbetssätt och arbetsformer. I årskurserna 2 och 3 görs en handlingsplan för varje elev, till vilken återkoppling sker vid utvecklingssamtalen. Några lärare i skolan är inspirerade av Freinets pedagogik. I årskurs 6 har t.ex. eleverna egna veckoschema med uppgifter, där de kan planera sitt eget lärande, prioritera och välja uppgifter. I vissa ämnen ligger dock ett fast schema (t.ex. bild, idrott och hälsa, NO). Varje måndag görs en utvärdering av föregående veckas arbete. Enligt intervjuade elever är detta ett arbetssätt som flertalet skulle vilja pröva. I årskurserna 4–6 görs lärarbyten i olika ämnen för att lärarnas kompetenser skall användas på bästa sätt. För varje termin kommer hela skolan överens om ett särskilt tema – för innevarande termin är detta ”Världen”. I anslutning till skolans huvudentré kommer särskilda skärmar att stå till förfogande för klassernas utställningar.

Enligt såväl biträdande rektor som personalen är skolans resurser för stöd tillfredsställande. En specialpedagog tjänstgör på skolan motsvarande 50 procent - resterande del som talpedagog för hela rektorsområdet, dvs. Harbo skola, Tärnsjö skola och Östervåla skola förskoleklassen – årskurs 6 och årskurserna 7-9. Utöver skolans ordinarie klassorganisation har två särskilda undervisningsgrupper bildats för elever i behov av särskilt stöd. Den ena gruppen – ”Näckrosen” – utgörs av elever från förskoleklassen t.o.m. årskurs 3, medan den s.k. Whippygruppen har elever från årskurserna 4-6. Båda grupperna skall ses som särskild undervisningsgrupp enligt gällande bestämmelser. Beslut därom skall kunna överklagas, vilket föräldrarna inte informerats om.

I Whippygruppen, som är inne på sitt fjärde år, går för närvarande fyra elever. Som mest har gruppen haft sju elever. Varje elev har sin egen klasstillhörighet. Undervisningen i slöjd, idrott och hälsa samt hem- och konsumentkunskap får eleverna i resp. klass. Språkvalet genomförs i Östervåla skola tillsammans med övriga elever i årskurs 6. En beteendevetare och en socionom är gruppens lärare.

Syftet med verksamheten i Whippygruppen är att undervisningen skall utgå från elevernas stora intresse, nämligen djur och särskilt hundar. I stort sett i alla skolans ämnen ”infärgas” hundintresset. Genom mycket praktiskt arbete och konkreta studier skall eleverna tillägna sig kunskaper och färdigheter i syfte att klara de nationella proven i årskurs 5. Genom att de blir ”experter” på ett område

skapas självkänsla, självtillit och självförtroende. Den sociala kompetensen och skolans värdegrund skall utvecklas med gemensamma, positiva upplevelser kring det gemensamma intresset.

Vid inspektionstillfället kunde konstateras att elevernas intresse var stort för att lära sig mera om hunden. Under en tid hade de ägnat sig åt studier av hundens ursprung (vargen), som gett underlag för geografiska och biologiska studier samt utflykter med spårning av varg och kontakter med expertis på vargens utbredning och beteende. Vidare visades exempel på hur datoranvändning integreras i undervisningen och hur datorerna kan utnyttjas grafiskt i samband med veckobrev och samhällskontakter. Samarbetet fungerar bra med andra lärare, som undervisar eleverna i andra ämnen. I slutet av varje vecka gör eleverna en skriftlig utvärdering av sitt arbete.

För eleverna i Whippygruppen upprättas åtgärdsprogram, som utvärderas kontinuerligt. Lärarna håller en nästan daglig kontakt med föräldrarna i syfte att informera dem om verksamheten och främst förmedla det positiva i elevernas utveckling. En överenskommelse mellan eleven och skolan som bygger på ett antal värdegrundsbegrepp (t.ex. omtanke, ansvarstagande, gemenskap) signeras av både elev och lärare.

Enligt biträdande rektor och övriga lärare i skolan är resultatet av undervisningen i Whippygruppen mycket gott. Under de senaste åren har Whippygruppen fått ekonomiskt stöd från bl.a. Kungl. Patriotiska sällskapet och Sala Sparbank.

**Sammanfattningsvis** bedöms den pedagogiska verksamheten i Harbo skola vara ojämn. Lektionsbesök och genomförda intervjuer i Harbo skola ger intrycket av en ganska heterogen undervisningsprocess. Rektor bör som pedagogisk ledare initiera ett utvecklingsarbete kring undervisning och lärande i syfte att skapa en gemensam pedagogisk grund för det fortsatta utvecklingsarbetet. Den s.k. Whippygruppen är ett gott exempel på hur ett elevintresse integreras i skolans undervisning och därmed skapar motivation hos eleverna för skolarbetet i allmänhet, vilket hittills gett goda resultat. Såväl Whippygruppen som Näckrosen är att betrakta som särskild undervisningsgrupp. Beslut skall fattas om placering i särskild undervisningsgrupp och information skall ges om överklagande. Inspektionen visar att delegation inte föreligger för det formella beslutet och att besvärshänvisning inte har lämnats. Mot denna bakgrund skall skolan ändra sina rutiner i dessa avseenden.

## 5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

Skollagstiftningen tilldelar rektor en central roll för ledningen av den pedagogiska verksamheten. Rektor har också ett stort ansvar för att garantera elevernas rättssäkerhet. Rektors befogenheter och ansvar är tydligt utpekade i både skollagen och läroplanen.

Harbo skola leds av en rektor som förutom denna skola också ansvarar för Östervåla skola F-6, Östervåla skola 7-9, Tärnsjö skola F-6 samt de förskolor och fritidshem som ingår i det norra rektorsområdet. Vid intervjutillfället hade rektorn varit anställd som rektor sedan 2002. För ledningen av Harbo skola arbetar också en biträdande rektor.

I den biträdande rektorns arbetsuppgifter ingår att vara chef för personalen på skolan, medan alla uppgifter som tillhör rektorsfunktionen formellt sett åvilar skolans rektor. Den biträdande rektorn ska också bistå rektorn i arbetet med att driva pedagogisk utveckling på skolan.

I rektors roll som pedagogisk ledare och ansvarig för de resultat som nås ingår bland annat att göra kvalificerade bedömningar av undervisningens funktionsduglighet. Detta fordrar även andra former för att systematiskt åstadkomma information om insatser, utfall och orsakssammanhang. Inspektörerna kunde konstatera att eleverna inte vet vem som är skolans rektor och lärarna anser att rektor inte utövar ett pedagogiskt ledarskap. Mot denna bakgrund är det den biträdande rektorn som i praktiken uppges fullgöra rektors skyldigheter i flera avseenden. När det gäller myndighetsutövning och andra formella beslut är det dock rektor – efter biträdande rektors föredragning – som undertecknar besluten.

De nationella målen och lokala styrdokument skall ligga till grund för den enskilda skolans verksamhet. För kommunen saknas en gällande skolplan. Det kan konstateras att den lokala arbetsplanen gäller för hela Heby norra rektorsområde i enlighet med rektorsorganisationen. I Harbo skola har utarbetats mål för olika aktiviteter – särskilt för de lägre årskurserna. Målformuleringarna är dock allmänt hållna och skulle kunna göras mera konkreta och mätbara. Utvärderingar, som utgår från måldokumentet, görs för olika aktiviteter. Skolans senaste kvalitetsredovisning – i vilken även verksamheten för förskoleklassen ingår – är dock mycket kortfattad. Tre målnivåer anges – övergripande mål, kortsiktiga mål och strategiska mål. Det övergripande målet är att ”förverkliga Lpo94”. Övriga mål är svåra att härleda och utgår inte från den lokala arbetsplanen. Hur arbetet har gått till för att uppnå målen och vilka resultat som nåtts redovisas, om än kortfattat. Förslag till åtgärder redovisas också. Enligt biträdande rektor pågår ett arbete med att ta fram en lokal arbetsplan för Harbo skola, vilken skall vara klar i mars månad 2004. Enligt inspektörerna bör skolans arbete med målformuleringarna för verksamheten förbättras i syfte att ge underlag för utvärderingar och skolans kvalitetsredovisning.

**Sammanfattningsvis** finns det i Harbo skola – trots otydlig styrning från huvudmannens sida – ansatser till målstyrning av verksamheten. Den dokumentation som redovisats på detta område har dock ojämn kvalitet och omfattar inte de högre årskurserna. Kvalitetsredovisningen redovisar resultat men bör göras tydligare med bl.a. angivande av källor. Skolan bör därför utarbeta strategier för ett systematiskt utvecklings- och förbättringsarbete. Vad gäller styrningen sak-

nas förutsättningarna för rektor att dels vara förtrogen med det dagliga arbetet, dels fungera som pedagogisk ledare.

## 6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

I Harbo skola finns tillgång till speciallokaler för ämnena musik, slöjd samt idrott och hälsa. Elevernas språkval och hem- och konsumentkunskap fullgörs i Östervåla skola. Badresor görs till Heby. Transporterna till dessa orter sker med buss. Enligt biträdande rektor fungerar dessa arrangemang på ett i stort sett tillfredsställande sätt. Det har dock hänt att badresorna inskränkt på undervisningstiden i mindre omfattning.

Enligt grundskoleförordningen skall elevens val utgöras av undervisning och syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. När det gäller elevens val i årskurserna 4-6 samverkar Harbo skola med kultur- och fritidsförvaltningen i kommunen. Detta innebär att den anslagna tiden enligt timplanen för elevens val koncentreras till ett par temadagar per termin, där skolan tillsammans med kultur- och fritidsförvaltningen erbjuder olika aktiviteter, särskilt inom idrott och kultur, av vilka alla inte kan betraktas som undervisning. En lärare i varje arbetslag är samordnare av dessa aktiviteter. Enligt biträdande rektor har visserligen utbudet successivt blivit allt större men motsvarar inte krav på allsidighet.

**Sammanfattningsvis** bedöms tillgången till utbildning god för eleverna i Harbo skola bl.a. genom transport till närliggande större grundskola för studiet av vissa ämnen. Arrangemanget kring elevens val följer inte de statliga bestämmelserna vad gäller att fördjupa och bredda elevens kunskaper. Skolan skall därför utveckla arbetet med elevens val så att ett allsidigt urval av ämnesinriktade aktiviteter erbjuds.

## 7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Elevunderlaget för grundskolan i Heby kommun minskar under de närmaste åren. För Harbo skola visar befolkningsprognosen på en tydlig nedgång år 2005. Budgetsystemet för enskilda skolor i Heby kommun är dock inte i första hand baserat på antalet elever i skolan (motsvarande elevpeng). Verksamheten är i stället anslagsfinansierad med en grundtilldelning motsvarande en schablon på 7,4 lärare/100 elever beräknat läsårsvis. Till detta skall läggas förstärkning i form av statsbidrag. Vad gäller de s.k. Wernerssonspengarna förs en dialog inom kommunens skolledning hur de skall disponeras.

Såväl rektor som biträdande rektor för Harbo skola anser att kommunens ekonomisystem är mycket komplicerat, att det är svårt att göra omfördelningar mellan konton och verksamheter, att gamla schabloner inte ändras i takt med utvecklingen och att budgetuppföljningen är svag. Enligt biträdande rektor finns inget bokslut klart för föregående år och det saknas formellt en budget för innevarande år. Enligt skolledningen är kompetensutvecklingen eftersatt. För Harbo skola med 35 anställda är anslaget 49 000 kr/år, vilket motsvarar 1 400 kr per anställd. Flertalet lärare har tjänstgjort relativt lång tid på skolan. Intervjuade föräldrar framhåller personalens förtjänstfulla arbete med eleverna. Andelen behöriga lärare är stor men lärarna i Whippygruppen saknar pedagogisk utbildning.

Medel för elever i behov av särskilt stöd anvisas särskilt för resp. skola inom rektorsområdet. Av tilldelat anslag på drygt 4,7 milj. kr tillfaller ca 37 procent Harbo skola, vilket enligt biträdande rektor är tillfredsställande. Inom ramen för Harbo skolas anslag finansieras bl.a. Näckrosen och Whippygruppen (se ovan). Enligt biträdande rektor är det inte ovanligt att särskilda förhandlingar måste göras med socialförvaltningen vid akuta elevsituationer. Konsekvensen blir budgetöverskridande.

Skolans lokaler är i allmänhet traditionellt utformade med korridorer och enskilda klassrum och med få grupprum. Läromedlen är av varierande kvalitet – både äldre och yngre upplagor av läroböcker. Ett par datorer finns i varje klassrum – vissa har Internetuppkoppling. Skolan har möjlighet att ta emot funktionshindrade elever.

**Sammanfattningsvis** bedöms resurserna för undervisning och stöd i Harbo skola som tillfredsställande. För att skolledningen skall kunna fördela befintliga resurser i enlighet med fastställda mål och elevers behov av särskilt stöd är det väsentligt att den har tillgång till ett väl fungerande ekonomisystem. Möjligheten att inom skolans egna budgetramar göra omfördelningar bör öka så att enligt skolledningen eftersatta områden som t.ex. kompetensutvecklingen kan anvisas ytterligare medel.

### Sammanfattande bedömning

I Harbo skola genomförs ett mycket bra, långsiktigt och systematiskt arbete vad gäller såväl skolans värdegrund som elevers inflytande och delaktighet i skolarbetet. Elever i behov av särskilt stöd prioriteras. För dem har två särskilda undervisningsgrupper organiserats - en för de yngre eleverna och en för de äldre. I den senare integreras ett särskilt elevintresse i flertalet av skolans ämnen med gott resultat.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- komplettering av handlingsplanen mot kränkande behandling vad gäller ett elev – vuxenperspektiv,
- diskussion om undervisningsprocessen och en målstyrd verksamhet i syfte att skapa en gemensam pedagogisk grund för det fortsatta utvecklingsarbetet i skolan med bl.a. tydliga och mätbara mål som kan utvärderas och
- ekonomisystemet för skolan bör förbättras så att skolledningen har möjlighet att fördela befintliga resurserna i enlighet med skolan uppdrag.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Beslut saknas om placering av elev i särskild undervisningsgrupp och information om hur beslutet överklagas ges inte (5 kap. 5 § grundskoleförordningen, 8 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Rektor ges inte förutsättningar att fullgöra de ledningsfunktioner som följer av författningarna (2 kap. 2 § skollagen och läroplanen för det obligatoriska skolväsendet 2.8).
- Rektor deltar inte i elevvårdskonferenser (3 kap. 4 § grundskoleförordningen).
- Beslut som fattas på delegation återrapporteras inte till den nämnd eller styrelse som utfärdat delegationen (6 kap. 35 § kommunallagen).
- Beslut om urval av ämnen för elevens val fattas inte av styrelsen för utbildningen (2 kap. 20 § grundskoleförordningen).
- Undervisningen inom ramen för elevens val syftar inte till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen (2 kap. 19 § grundskoleförordningen).

Datum

Ort

2004-11-19

Stockholm

Hans-Olof Hanselid

Tomas Johansson